

เสด็จมาประทับพระเก้าอี้หน้าอาสน์สงฆ์ ทรงพระเคน
 ของไทยขรรคม แก้วพระสงฆ์ ๓๐ ร้อยแล้ว โปรดให้
 สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ กับเทียบไชย ขณะนั้น
 พระสงฆ์ สวดคาถาคับเทียบไชย โปรดให้สมเด็จพระ
 พระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าลูกเธอ ถวายดอกไม้
 ขยับเทียบแก่กรมสมเด็จพระแสงพระสงฆ์ สวดมนต์
 ถวายอนุโมทนาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 เสด็จพระราชดำเนินกลับสู่พระบรมมหาราชวัง เวลา
 เกือบครึ่ง แล้วกรมสมเด็จพระโตเสด็จมา
 ประทับรับดอกไม้ขยับเทียบของข้างใน ที่ศาลาการ
 ขยับเทียบ แลพระบรมวงษานวงษ์ ข้าทูลฉลองของ
 พระบาท ผู้ใหญ่ผู้น้อย ได้ถวายดอกไม้ขยับเทียบ
 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป เวลาย่ำ ๔ โมง เจ้า
 พนักงานไต้ตั้งบายศรี แก้ว ทอง เงิน เวียนเทียบ
 สมโภชพระสพพรรณบัตร

เวลายามเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
 พระราชดำเนินไปประทับในพระอุโบสถวัดบวรนิเวศน์
 ทรงจุดเทียนนมัสการ พระพุทธชินศรี แล้วเสด็จ
 พระราชดำเนิน ไปประทับพระตำหนักสมเด็จพระบรม
 ไอรสาธิราช โปรดให้เจ้าหน้าที่แจกสิ่งของรางวัล
 ซึ่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช จักถวายในกรม
 สมเด็จพระโตเพื่อไต่ประทวนแก่ผู้ที่มาตั้งโต๊ะ
 กั้นตามชานโรงวัด เวลา ๒ ยามเศษเสด็จกลับ
 วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน เสด็จพระราช
 ดำเนินพร้อมด้วยกระบวนข้างใน ทอดพระเนตร
 ไต่เครื่องบูชา อีกเวลาหนึ่ง
 หนึ่งเมื่อวันที่ ๒๗ แลที่ ๒๘ นี้ กรมสมเด็จพระ
 พระโต มีพระบรมเทศนาในพระอุโบสถ รวม
 ๓ กัณฑ์

การแต่งตั้งในพระ ราชพิธีมหาสมณุตตมา
 ภิเศกนี้ วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน เวลาค่ำสวด

มนต์ตั้งน้ำวงท้าย พระบรมวงษานวงษ์ ข้าราช
 การ แต่งเครื่องบูชา ประทับเครื่องราชอิศริ
 ยาวรณ์

วันที่ ๒๔ ที่ ๒๕ ที่ ๒๖ เวลาค่ำสวดมนต์
 เวลาเช้าเสด็จพระ วันที่ ๒๗ เข้าอีกเวลาหนึ่ง
 รวมทั้ง ๗ เวลา พระบรมวงษานวงษ์ ทรง
 ภาษาน้ำเงินแก่ นิลองพระองค์เยี่ยมชัย ข้าทูล
 ฉลองของขี้ผึ้งพระบาทมั่งงั่งน้ำเงินแก่ สรรวมเสื่อ
 เยี่ยมชัยเข็มชาย ประทับเครื่องราชอิศริยาวรณ์
 ตามที่ได้รับพระราชทาน

เป็นเสร็จการมหา สมณุตตมาภิเศก

ประกาศการมหาสมณุตตมาภิเศก

ศกมัสกั พระพุทธศาสนาเถลิงศก
 ล่วงแล้ว ๒๔๓๔ พรรษา ปัตยชนกาล จันทคติ
 นิยม สละสังวัจฉระกรรตักมาศกาพิชัย พาระสิ
 ทธิศุภวาร สร้อยศกกาล รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๐
 พฤศจิกายน สัตตควัสถิมวารปริเขตกาลกำหนด
 พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาเจ้า
 ลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฏ บรมยุวรัตน
 ราชระวิวงษ์ วรุตมพงษ์บริพัตร วรชัตติยราชินิก
 ไทรยม จาครันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ
 อุกโตสุชาติสังสัททเคราะห์ณี จักรกวีบรมนารถ
 มหามงกุฎราชวรังกูร สจริตมุตตสาธิทเชวรคอกฤษฐ
 ไพบูลย์ บรมพาศลย์กฤษฐากานินทาว สุภาธิการ
 รั้งสุภษุติ ชัญญุลักษณ์ฉวีจิตรโสภาคยสรพวงค์
 มหาชนโตมวงคประนค บากยงคชยคค ประสิทธิ
 สรรพคุณผล อคตบรมสขมาต ที่พยเทพวการ
 ไพศาลเกียรติคุณเอกฤษพิเศษ สรรพเทพพรานรักษ์

วิธีรุกคืบคืบสมญา พินิตประชานารอด เปรมกระ
 มลชัตติยราชประยูร มุขมุกขมาคยาภิรมย์ อุดม
 เทชาธิการ บรมบรรดคุณสารสยามาทินครวรรคเมก
 ราชคิลก มหาปรีวารนายกอนันตมัทนทวรรุทธิเศษ
 สรรพวิเศษศิรินธว อนุชชนนิกรโสมสรสมมท
 ประสิทธิ์วิชัยคมโตคม บรมราชสมบัติ นพปกด
 เสวทรชิตราภินิธร กิริวิโรจน์สถิตย์ณ มหาบรม
 ราชานิกเศกาภิสิต สรรพทศพิศวิชัยไชย สกล
 มโศศวิชัยมหาสวามินทร์ มหเศรษฐมทินทรมหา
 รามาธิราชวโรดม บรมนารอดชาติธาวาไศรย
 พุทชาติไตร รัตนสรณารักษ์ อุดมยศคัคคิอรรค
 นเรศวราชินที เมตตากกรณาสีกลศฤไทยี อโน
 ธิไมยบุญถาวร สกลไพศาลมหารัษฎาธิบดินทร์
 ปุรินิทรบรมมิกมหาราชชาติราช บรมนารอดยพิตร
 พระรุดจุมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริเห็นว่า พระเจ้าบรมวงศ์
 เชื้อ กรมพระยวเรศวริยาลงกรณ์ ได้ดำรงพระ
 ยศเป็นพระเจ้าบรมวงศ์เชื้อ พระองค์เจ้าต่างกรม
 ผู้ใหญ่ แต่เป็นสังฆปริณายกยกษานาธิปัตย์ มี
 สมณศักดิ์ใหญ่ยิ่ง กว่าบัณฑิตาสน์บรมพลันย์ หัว
 พระราชอาณานิเขตร มาตั้งแต่วันที่ ๖ เดือน ๓
 ขึ้น ๖ ค่ำ ปีระกาเชษฐจักก รุศศักราช ๑๒๓๖
 ล่วงมาจนกาลบัดนี้ มีพระชนมายุเจริญยิ่งขึ้น
 จนไม่มีพระบรมวงษานวงษ์พระองค์ใด ในมหาจักร
 กวี่ บรมราชตระกูลอันนี้ ที่ล่วงลับไปแล้วก็
 ที่ยังดำรงอยู่ก็ จะได้ มีพระชนมายุ ยืนยาว
 มาเสมอด้วยพระชนมายุ สักพระองค์เดียว เป็น
 เหตุให้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แลพระ
 บรมวงษานวงษ์ทรง ยินดีมีความเคารพนับถือยิ่ง
 กว่าแต่ก่อน

อีกประการหนึ่งฝ่ายบรมพิชิต บันคา
 พระสงฆ์ซึ่งมีสมณศักดิ์ในเวลานี้ ก็ไม่มีผู้ใด ซึ่ง
 จะมีพรรษาอายุเจริญยิ่งกว่า พระชนมายุแลพรรษา
 ก็ย่อมเป็นที่ยินดีเคารพนับถือยิ่งใหญ ในสมณ
 มณฑลทั่วทุกสถาน

อนึ่งแต่ก่อนมา เมื่อพระบาทสมเด็จพระ
 จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานมศาสมณะ
 ภิเศกแก่พระเจ้าบรมวงศ์เชื้อ กรมสมเด็จพระปรมา
 นุชิตธิ โนรส ก็ด้วยทรงพระราชปรารภพระชน
 มายุซึ่งเจริญยิ่งกว่าพระบรมวงษานวงษ์ทั้งปวง

อีกประการหนึ่งด้วยการที่ทรงผนวชมาช้านาน
 ทรงคุณธรรมทางปฏิบัติในพระพุทธรศาสนา แล
 ได้เป็นครูอาจารย์แห่งราชตระกูล แลมหาชน
 เป็นอันมากเป็นที่ตั้ง ก็ถ้าจะเทียบแต่ด้วยคุณธรรม
 การปฏิบัติ ในทางพระพุทธรศาสนา ฤๅด้วยการ
 ที่ได้เป็นครูอาจารย์ ของพระบรมวงษานวงษ์
 แลมหาชนเป็นอันมากนี้ ก็พิเศษกว่า ด้วยได้ทรง
 เป็นพระอุปัชฌายาจารย์ ในพระเจ้าแผ่นดิน แลพระ
 บรมวงษานวงษ์มีเจ้าฟ้า แลพระองค์เจ้าต่างกรม
 แลพระองค์เจ้า จนตลอดข้าราชการเป็นอันมาก
 จนถึงในครั้งนี้ ก็ยังได้ทรงเป็นพระอุปัชฌายาจารย์
 ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร
 ซึ่งยังทรงผนวชเป็นสามเณร อยู่ในบัดนี้ เพราะ
 ฉะนั้นบัณฑิตาบรมราชตระกูล แลตระกูลทั้งปวง ทั้ง
 ในสมณมณฑลทั่วทุกหมู่ทุกเหล่า ย่อมมีความ
 เคารพนับถือ ในพระองค์ทั้งสองประการ คือเป็น
 พระเจ้าบรมวงศ์ ซึ่งทรงมีพระชนมายุเจริญยิ่งกว่า
 พระบรมวงษานวงษ์ทั้งปวง แลยังเป็นพระอุปัชฌา
 ยาจารย์ด้วยอีกฝ่ายหนึ่ง จึงมีความนิยมยินดีที่จะ
 ไคร้ได้ได้ดำรงพระยศอันยิ่งใหญ เสมอกรมสมเด็จพระ

พระปฐมราชคฤหิโนรส โดยรับมหาสมณคณาภิเศก
 แลเลื่อนกรมเป็นพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมสมเด็จพระ
 พระให้เต็มตามความขี้อภิเศกได้ จะไปเป็นที่
 เคารพสักการบูชา เป็นที่ชื่นชมยินดีของ พระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แลพระบรมวงษาพวงษ์ ข้า
 ราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย แลเสนาบดีกรมท้าวชั้น
 ยืนคาชั่งหม้อพระพุทธรูปศาสนาทั่วหน้า

จึงมีพระบรมราชโองการ ามพระบัณฑูร
 สุรสิงหนาท ไปดเกล้าฯ ให้ตั้งการมหาสม
 ณคณาภิเศก แลเลื่อนพระอภิเศก รัชชค พระเจ้าบรม
 วงษ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ขึ้นเป็น
 กรมสมเด็จพระ มีพระนาม ตามจารึกในพระ
 สรรพดบัตร์ว่า

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมสมเด็จพระ
 ปวเรศวริยาลงกรณ์ บวรวิชัยศรีวิชัย บัณฑิต
 จรรยาบรมยศ ปฏิบัติสัทธกษณะนายก ขรรคม
 นิสิตสาธกปวริยบรรพชิต สรรพพรหมิกกิจโกศล
 สวิมลปรีชา บัญญาอรรถมหาสมณคณา บรมพงษา
 ธิปไตย จักรกวีบรมนารถ มหาเสนาณรงค์ชนราช
 วรางกูร ประมินทรบดีเนทร สิริยัติโต บัณฑิตจารย์
 มโหฬารเมตยาภิทยาไศรย ไทรยัญญุทโรภค
 โภคส เชนุชชลเสวตรฉัตร ศิริรัตโนปลักษณ
 มหาสมณคณาภิเศกภิเศกสิทธ ประมุขสุสมณคณาภิ
 ษักร มทาสงฆปริณายก พุทธศาสนคิลก
 ษิตคณาภิเศกคณาภิเศก สุนทรวิจิตรปฏิภาณ
 ญาณปัญญาธมทากรวิ พุทธาทิศิริรัตนไตร
 รัตนกฤษ เภกขรรคมาทอนาธาภิเศก สยามา
 ภิเศกคณาภิเศก พุทธบริสัชยเนต สมณคณา
 ภิเศกคณาภิเศก สกลพุทธจักโรปการกิจ สฤษดิ์
 ภิเศกคณาภิเศก ปาโมกษประ ชานวโรคม บรมนารถ
 บรมนารถ สกลคณาภิเศกคณาภิเศก ราชวรวิหาร

พระอารามหลวง (มริณาม) ให้ทรงตั้งคณา
 ๑๕๐๐ ตามพระราชาดำหนด อย่างพระองค์เจ้า
 ต่าง กรมตำแหน่งใหญ่ ในพระบรมเสนาราชวัง
 แลกำวงพระบิฝ่าย สมณคณาภิเศกเป็นเจ้าคณะใหญ่
 แห่งพระสงฆ์ ทั้งกรุงเทพฯ แลหัวเมืองทั่ว
 พระราชอาณาเขต พระราชทานนิตถิกรบช
 เกื้อนละ ๑๒ ตำลึง ขสอาราณาให้ทรงรับพระ
 พระพุทธรูปศาสนา เป็นภาระสั่งสอนช่วยระงับ
 อภิการณ์ พระภิกษุสงฆ์สามเณรทั่วไป
 โดยสมควร แก้อิทธิยศสมณคณาภิเศก
 ทรงเจริญ พระชนมายุ พรรณศุขพลปฏิภาณ
 คุณสารสมบัติ สรรพศิริสวัสดิพิพัฒนามงคล
 วิบุลยคุณผล จิวติภิกาล ในพระพุทธรูปศาสนาเทอญ
 เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
 เลื่อนพระอภิเศกคณาภิเศกนี้แล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้
 ทรงเลื่อนเข้ากรม เป็นพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์
 ถ้อยคณาภิเศก ๑๐๐๐

ปลัดกรมเป็นพระสุนทรสรวพการ ถ้อยคณาภิเศก ๘๐๐
 สมทบบุญชี เป็นหลวงชำนาญเดชา ถ้อยคณา
 ภิเศก ๕๐๐ ให้ผู้ซึ่งไว้รับตำแหน่งทั้ง ๓ นี้ ทำราชการ
 ในหลวงแลในกรม ตามอย่างธรรมเนียมเจ้ากรม
 ปลัดกรม สมทบบุญชี ในพระองค์เจ้าต่างกรมผู้
 ใหญ่ทั้งปวง โดยความมาศกศิริ สวัสดิ์สืบไป
 ฝ่ายสมณคณาภิเศกนี้ให้ทรงตั้ง พระครูปลัด
 มหานายก ขรรคมคณาภิเศก โลกยปลาทานบาล
 มาเดวราชฐานิกจารีย์ คณาภิเศกศิริรัตนสวณคณา
 กจารย์ มีนิตถิกรบชาคาเกื้อนละ ๓ ตำลึง
 พระครูปลัดฐานานายกตรีปิฎกคณาภิเศก คณาภิ
 ภิเศกคณาภิเศก ภาโมกษประ ชานวโรคม บรมนารถ
 ๓ ตำลึง พระครูสังฆคณาภิเศก มีนิตถิกรบช

รูดคนเกือบละ ๒ ตำลึง พระครูวาโลกสังฆกิจ
 มีนิตยภัตรราคาเดือนละ ๒ ตำลึง พระครูปริศ
 โทศล มีนิตยภัตรราคาเดือนละ ๒ บาท พระครู
 พุทมนต์ปรีชา มีนิตยภัตรราคาเดือนละ ๒ บาท
 พระครูคหาลปณานกิจ มีนิตยภัตรราคาเดือนละ ๒ บาท
 พระครูพิพิธภักษทวีภิษณ มีนิตยภัตรราคาเดือนละ ๒
 บาท พระครูวิโนช ๑ พระครูวิโนชธรรม ๑ พระ
 ครู อนนทสาวิณี ๑ พระครูอนันตอนุชาต ๑ พระครู
 สังฆบริบาล ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑
 รวม ๑๕ รูป ขอให้พระคุณผู้ซึ่งได้รับตำแหน่ง
 ทั้งข้างนี้

จงมีความสุขศิริสวัสดิสถาพรในพระพุทธ
 ศาสนา เทอญ

พระราชทานสัญญาบัตร

วันที่ ๑ ธันวาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๐
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตร ข้าราชการ
 ๑๑ นาย คือ

๑ หลวงศิลาจารย์ ปลัดกรม เป็นพระ
 ครู อธิญาณจารย์ เจ้ากรมโหราจารย์ ถ้อยคดีนา
 ๘๐๐

๒ นายควรรู้ อิศร์ นายเวร เป็นหลวง
 เสนาภักดี มีตำแหน่งราชการในกรมมหาดไทย
 ถ้อยคดีนา ๘๐๐

๓ หมื่นภูษานานสนธิ เป็นหมื่นราชภัณ
 ทวารักษ์ ปลัดกรมพระคลังในซ้าย ถ้อยคดีนา
 ๘๐๐

๔ นายฉ่ำมหาดเล็ก เวรคดี ปลัดกรม

ชลาไชโยภอยกล เช่นชนชลาไชโยภอยกล มีตำแหน่ง
 ราชการ ในกรมมหาดเล็ก ถ้อยคดีนา
 ๓๐๐

๕ หลวงผลาญสุเทอม เป็นพระ ประ
 สิริขันธ์จักร เจ้ากรมทหารปืนใหญ่หลังฝ่ายพระ
 ราชวังบวร ถ้อยคดีนา ๘๐๐

๖ ขุนสิทธิสังหาร ปลัดกรมเป็นหลวง
 แผลงสัทธาน เจ้ากรมทหารปืนใหญ่น้ำขวา ฝ่าย
 พระราชวังบวร ถ้อยคดีนา ๘๐๐

๗ นายบก ขตรพระยัญญาสิงหนาทคนเก่า
 เป็นหลวงผลาญสุเทอม เจ้ากรมทหารปืนใหญ่
 น้ำซ้าย ฝ่ายพระราชวังบวร ถ้อยคดีนา ๘๐๐

๘ นายแขก ขตรหลวงแผลงสัทธาน คนเก่า
 เป็นขุนสิทธิสังหาร ปลัดกรมทหารปืนใหญ่น้ำขวา
 ฝ่ายพระราชวังบวร ถ้อยคดีนา ๒๐๐

๙ นายเกียง เช่นขุนไทร คววจพล
 ปลัดกรมทหารปืนใหญ่น้ำซ้าย ฝ่ายพระราชวังบวร
 ถ้อยคดีนา ๒๐๐

๑๐ นายเจริญ เป็นขุนฤทธิพลไชย
 ปลัดกรมทหารปืนใหญ่หลัง ฝ่ายพระราชวังบวร
 ถ้อยคดีนา ๒๐๐

๑๑ โปรดเกล้าฯ ให้กรมมหาดไทย
 รัชสัญญาบัตรส่งไปพระราชทาน หมื่นมณเฑียร
 พิทักษ์ เป็นหลวงเสนีพิทักษ์ มีตำแหน่ง
 ราชการในกรมมหาดไทย ถ้อยคดีนา ๘๐๐

การพระราชทานเบี้ยหวัด

วันที่ ๒ ธันวาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๐
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เริ่มการพระราช